

The Analysis of the Ordering in Noun Phrase Structures in German

Vol. 13, No. 6, Tome 72
pp. 325-353
January & February
2023

Kaveh Bahrami*

Abstract

The present study seeks to investigate noun phrase structures and the ordering of their constituents in German. In German, noun phrase dependents can be placed on both sides of the head. This feature adds to the complexity of the order of the noun phrase structure. One of the aims of this study, which is descriptive, is to find out whether the ordering of the constituents on both sides of a noun phrase follows any rules or that such ordering is arbitrary. The results indicate that the constituents which are placed on the left side of the head agree with it, while such agreement does not exist in the constituents on the right side of the head. The paper also gives some examples of noun phrase structures that are in contrast with the existing categories and determines why these contrasts exist. Finally, we will argue that the reason for some inconsistencies in adjective inflection in a noun phrase is the syntactic order of constituents in the noun phrase.

Keywords: Noun phrase, adjective, case, German, ordering of constituents

Received: 1 October 2021
Received in revised form: 19 January 2022
Accepted: 26 January 2022

* Corresponding author: Department of German Language and Literature, Faculty of Letters and Human Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

Email: k_bahrami@sbu.ac.ir, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1358-7595>

1. Introduction

A noun phrase is a phrase that has a noun or pronoun as its head. It is deemed to be one word (i.e., a noun or a pronoun) or expand through the words placed on the right or left side of the head. What further complicates the noun phrases in German is the fact that they can be expended from both sides of the head, which is not observed in most languages. This feature raises the question about which constituents stand on the right side of the head and which ones stand on the left side. This study sought to investigate whether the ordering of the constituents of a noun phrase follows a pattern or it is arbitrary, and if there is a pattern, what rules apply to the ordering of the constituents. It also aimed at finding out if there is a pattern for the arrangement of adjectives on the left side of the head. The assumption was that while there exist a hierarchy and rules in the arrangement of the constituents/structures in both sides of a noun phrase, these rules are sometimes violated. It was also assumed that the inconsistencies declension of adjective in a noun phrase are due to the different syntactic positions of the constituents of a noun phrase.

2. Literature Review

Dürscheid (2012), in his book entitled "The Syntax of German", has devoted a section to the introduction of the noun phrase in German. In addition to enumerating the constituents placed on the right and left side of the head of a noun phrase, he discusses the internal structure of a noun phrase. Musan (2013), in a book titled "Analysis of the Functional Components of a Sentence", in the section related to descriptors, refers to the noun phrase in this syntactic role and provides examples in this respect. Sahel (2018) also discusses the noun phrase and its characteristics in his book, titled "Grammatical Case", in the section related to case markers.

3. Methodology

In the present study, using the descriptive-analytical approach, in addition to introducing the expanding constituents on both sides of the head in a noun phrase, we discuss the characteristics of each of these constituents. Moreover, we will show that the ordering of adjectives on the left side of the head is regular and follows a hierarchy. We will also discuss the factors which affect the marking of the grammatical case in the noun phrase. In this regard, an attempt is made to resolve some of the contradictions that can be observed in grammatical case marking. It is worth mentioning that the present paper comprises the selective collection of examples from reference and educational books in the field of German Linguistics and German Language Teaching. In the final part of this paper, the results of a test conducted with the participants in the two experimental and control groups will demonstrate that the awareness of language learners about the complex structures of the noun phrase in German and the explanation of the expanding constituents before and after the head will lead to the construction of grammatical sentences by the learners.

4. Results

In the first part of this article, the structure of the noun phrase and the order of its constituents on both sides of the head was shown. It was observed that according to Behagel's law, shorter structures and constituents are placed before longer ones on both sides of the head. Also, the hypothesis stating that the constituents that agree with the head are placed on the left side of the head while those without agreement are put on the right side of the head of the noun phrase was confirmed. Some examples contradicting with the hierarchies and patterns presented in the past were also listed. The possibility of placing restrictive appositive as well as adjectives on both sides of the head are some of the notable examples. It was observed that although adjectives agree with the head, they are also located on the right side of it. In the section related to

the order of different types of adjectives on the left side of the head, it was shown that the more limited the use of the adjective, the closer the adjective is to the noun and its definite article, and the more comprehensive the use of the adjective (including predicative, adverbial, attributive), the further its distance from the noun and its definitive article will be. In the final part of the article, in addition to the issue of singularity, which is rooted in the principle of linguistic economy, it was demonstrated that while declension applies to the noun phrase as a phrase, it is only one constituent that marks the grammatical case. Also, this section provided reasons for the cases in which there were contradictions in the declension of adjectives. It was found that the reason for the different declension observed in some noun phrases is the different syntactic position of their constituent elements. In the final part of the article, through a test conducted with participants in two experimental and control groups, the assumption stating that the learners' awareness of the complex structures of the noun phrases in German and the explanation of the expanding constituents before and after the head will lead to the construction of grammatical sentences by learners was confirmed.

دوماهنامه بین‌المللی

د ۱۳، ش ۶ (پیاپی ۷۲)، بهمن و اسفند ۱۴۰۱، صص ۳۲۵-۳۵۳

مقاله پژوهشی

<http://dori.net/dor/20.1001.1.23223081.1401.0.0.147.9>

تحلیل ترتیب ارکان گروه اسمی در زبان آلمانی

کاوه بهرامی*

استادیار گروه زبان و ادبیات آلمانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۷/۰۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۱/۰۶

چکیده

مقاله حاضر به موضوع ساختار گروه اسمی در زبان آلمانی و ترتیب عناصر تشکیل‌دهنده آن می‌پردازد. این ویژگی در زبان آلمانی که وابسته‌های هسته گروه اسمی می‌توانند در هر دو سوی آن قرار گیرند، جزو خصوصیتی است که بر پیچیدگی ساخت و ترتیب ارکان گروه اسمی می‌افزاید. یکی از اهداف این پژوهش که ماهیتی توصیفی دارد، پاسخ به این پرسش است که آیا چینش عناصر بسط‌دهنده گروه اسمی در هر دو سوی آن، از قاعده‌ای پیروی می‌کند؟ به عبارت دیگر، آیا قرار گرفتن این عناصر در دو سوی گروه اسمی تصادفی است؟ نتایج نشان می‌دهد، عناصری که در سمت چپ هسته واقع می‌شوند، با هسته گروه اسمی مطابقت دستوری دارند. این درحالی است که این روابط در سمت راست هسته مشاهده نمی‌شود. علاوه بر این، از طریق نمونه‌هایی نشان می‌دهیم که این دسته‌بندی در مواردی نقض می‌شود. همچنین نشان می‌دهیم که قرار گرفتن انواع صفت در سمت چپ هسته از الگوی خاصی پیروی می‌کند. علاوه بر این، در موضوع نشانه‌گذاری حالت دستوری در گروه اسمی ملاحظه می‌کنیم که دلیل پاره‌ای از ناهمگونی‌ها در صرف صفت در گروه اسمی، به جایگاه نحوی اجزاء تشکیل‌دهنده گروه اسمی بازمی‌گردد.

واژه‌های کلیدی: گروه اسمی، صفت، حالت دستوری، زبان آلمانی، ترتیب سازه‌ها.

۱. مقدمه

گروه اسمی^۱ به گروهی گفته می‌شود که هسته آن، اسم یا ضمیر است. گروه اسمی می‌تواند

دست‌کم از یک واژه، به عبارتی از یک اسم یا یک ضمیر تشکیل شود یا از طریق عناصری که در سمت راست و چپ هسته گروه اسمی قرار می‌گیرند، بسط یابد. آنچه بر پیچیدگی گروه اسمی در زبان آلمانی می‌افزاید، توجه به این ویژگی است که گروه اسمی از هر دو سوی هسته قابل بسط‌یافتن و گسترش است. این خصوصیت در غالب زبان‌ها مشاهده نمی‌شود. هنگامی که گروه اسمی از هر دو سو قابل‌گسترش باشد، این پرسش مطرح می‌شود که کدامیک از عناصر بسط‌دهنده در سمت چپ هسته و کدامیک در سمت راست واقع می‌شوند؟ این پژوهش می‌کوشد تا به این پرسش پاسخ دهد که چپین عناصر بسط‌دهنده گروه اسمی در هر دو سوی آن، از چه قواعدی پیروی می‌کند؟ به عبارت دیگر، آیا قرار گرفتن این عناصر در دو سوی گروه اسمی تصادفی است یا از الگویی تبعیت می‌کند؟ همچنین به دنبال پاسخ برای این پرسش هستیم که آیا چپین صفت در سمت چپ هسته از الگوی خاصی پیروی می‌کند؟ فرض این پژوهش بر این است که علاوه بر سلسله‌مراتب و قواعدی که برای چپین سازه‌ها در هر دو سوی گروه اسمی مطرح است، این الگو در مواردی نقض می‌شود. همچنین فرض بر آن است که دلیل برخی از ناهمگونی‌ها در صرف صفت در درون گروه اسمی، به جایگاه نحوی متفاوت عناصر تشکیل‌دهنده گروه اسمی بازمی‌گردد.

در مقاله حاضر، با بهره از روش توصیفی - تحلیلی، علاوه بر معرفی عناصر بسط‌دهنده گروه اسمی در دو سوی هسته، به ویژگی‌های هر یک از این عناصر می‌پردازیم. علاوه بر این نشان خواهیم داد که ترتیب صفت‌ها در سمت چپ هسته قاعده‌مند است و از سلسله‌مراتبی پیروی می‌کند. همچنین به این موضوع خواهیم پرداخت که نشانه‌گذاری حالت دستوری در گروه اسمی تحت‌تأثیر چه عواملی صورت می‌گیرد. در همین ارتباط، سعی بر آن است تا پاره‌ای از تناقضاتی که در زمینه نشانه‌گذاری حالت دستوری مشاهده می‌شود، برطرف شود. قابل‌ذکر است که پیکره مقاله پیش‌رو عمدتاً از طریق جمع‌آوری گزینشی مثال‌ها از کتاب‌های مرجع و آموزشی در حوزه زبان‌شناسی آلمانی و آموزش زبان آلمانی تهیه شده است. در بخش پایانی مقاله از طریق آزمونی که با شرکت‌کنندگان در دو گروه آزمایشی و گواه صورت پذیرفته است، نشان خواهیم داد، آگاهی زبان‌آموزان از ساختارهای پیچیده گروه اسمی در زبان آلمانی و توضیح درباره عناصر بسط‌دهنده پیش و پس از هسته، به ساخت جمله‌های دستوری خواهد انجامید.

۲. پیشینه پژوهش

دورشاید^۲ (۲۰۱۲)، در کتاب خود با عنوان *نحو زبان آلمانی* بخشی را به معرفی گروه اسمی در زبان آلمانی اختصاص داده است. وی علاوه بر برشمردن عناصری که در سمت راست و چپ هسته گروه اسمی قرار می‌گیرند، به ساختار درونی گروه اسمی نیز پرداخته است. موزان^۳ (۲۰۱۳) در کتابی با عنوان *تحلیل اجزاء نقش‌دار جمله*، در بخش مربوط به توصیف‌گرها، به گروه اسمی در این نقش نحوی اشاره دارد و مثال‌هایی را در این ارتباط ارائه کرده است. همچنین ساحل^۴ (۲۰۱۸) در کتاب خود با عنوان *حالت دستوری*، در بخش مربوط به نشانه‌گذاری حالت دستوری به گروه اسمی و ویژگی‌های آن پرداخته است. آیشینگر/پلونیا^۵ (۲۰۰۶) در مقاله خود به موضوع صرف و حاکمیت حالت دستوری در گروه اسمی پرداخته‌اند. این دو پژوهشگر، صرف در گروه اسمی را هم از منظر پژوهش‌های در زمانی و هم از دید مطالعات هم‌زمانی موردبررسی قرار داده‌اند. دورشاید (۲۰۰۲) در مقاله‌ای به ویژگی‌های نوعی از صفت پرداخته که برخلاف آنچه در مقدمه اشاره شد، در سمت راست هسته واقع می‌شود. این گروه را صفت‌های پسین نامیده‌اند. صفت‌های پسین با اینکه قابلیت صرف شدن دارند، اما در جایگاه پس از هسته، صرف نمی‌شوند (مثال: *Paul liest ein Buch, ein sehr interessantes*). دورشاید در پایان به این جمع‌بندی می‌رسد که کاربرد این نوع از صفت، ارتباط مستقیمی با کاربرد آن در زبان نوشتاری یا زبان گفتاری دارد. به عبارت دیگر، فقط در متون یا موقعیت‌های زبانی خاصی از صفت پسین استفاده می‌شود. آیزنبرگ^۶ (۲۰۰۶) در کتابی که به ساختار جمله در زبان آلمانی می‌پردازد، بخش کوتاهی را به توالی عناصر تشکیل‌دهنده گروه اسمی اختصاص داده است. در این بخش، مقایسه‌ای نیز میان گروه اسمی و گروه فعلی صورت گرفته است. رامرس^۷ (۲۰۰۶) نیز در مقاله‌ای به مقایسه جایگاه عناصر تشکیل‌دهنده گروه اسمی و مقایسه آن با جمله پرداخته است. رامرس در مقدمه این جستار، هدف از پژوهش خود را نشان دادن وجوه اشتراک میان گروه اسمی و جمله مطرح می‌کند. در پایان، رامرس به این نتیجه می‌رسد که تفاوت‌ها میان گروه اسمی و جمله به مراتب بیشتر از اشتراکات این دوست. ترست^۸ (۲۰۰۷) در پژوهشی مشابه دورشاید (۲۰۰۲) به ویژگی‌های نوعی از صفت در زبان آلمانی پرداخته است که صرف نمی‌شود و به استفاده در متون خاصی وابسته است. مارشال^۹ (۱۹۹۲) در پژوهش خود به عناصر بسط‌دهنده گروه اسمی پرداخته

است که در سمت راست هسته واقع می‌شوند. وی با برشمردن ویژگی‌های این عناصر، به کاربرد آن‌ها نیز می‌پردازد. همچنین بهرامی (۱۳۹۶) سلسله‌مراتب نقش‌های دستوری در زبان‌های آلمانی و فارسی را بررسی کرده، اما این بررسی محدود به بندهای موصولی است و اشاره‌ای به گروه اسمی ندارد. در تمامی پژوهش‌های یادشده، پژوهشی مستقل که به تحلیل ترتیب ارکان گروه اسمی بپردازد و از منظر نحو، گروه اسمی را در زبان آلمانی بررسی کند، مشاهده نشد. در پژوهش حاضر به این مسئله خواهیم پرداخت.

۳. چارچوب نظری

مارشال (۱۹۹۲)، مولر^۱ (۲۰۰۲ و ۲۰۰۳)، آیشینگر/پلونا (۲۰۰۶)، آیزنبرگ (۲۰۰۶)، رامرس (۲۰۰۶)، ترست (۲۰۰۷) دورشاید (۲۰۰۲، ۲۰۱۲)، موزان (۲۰۱۳) و ساحل (۲۰۱۸) به ویژگی‌های مختلف گروه اسمی در زبان آلمانی پرداخته‌اند. اما بیش از همه دورشاید (۲۰۱۲) به مواردی که نقض‌کننده سلسله‌مراتب موجود است، پرداخته است. در این پژوهش نیز علاوه بر معرفی دیدگاه دورشاید، جنبه‌های دیگری از چیدمان گروه اسمی را نشان می‌دهیم. از آنجا که موضوع اصلی این پژوهش ترتیب ارکان گروه اسمی در زبان آلمانی است، در این بخش، در ابتدا به ویژگی‌های گروه اسمی می‌پردازیم و پس از آن، جایگاه عناصر بسط‌دهنده گروه اسمی را معرفی می‌کنیم.

اسم *Fußball* در جمله «Fußball ist ein sehr beliebter Sport» یا ضمیر شخصی *ihn* در جمله «Esther traf ihn» نمونه‌هایی از گروه اسمی هستند که در آن‌ها تنها یک واژه هم‌زمان هم هسته و هم گروه اسمی را تشکیل داده است. گروه اسمی می‌تواند نقش‌های دستوری متفاوتی را برعهده گیرد. نقش فاعل (*Das Kind weint*)، نقش مفعول (*Er sieht*) *den Film*، نقش قید (*Er tanzt die ganze Nacht*) و نقش توصیف‌گر (*Das Kind meiner Nachbarin*). همچنین گروه اسمی می‌تواند خود وابسته داشته باشد و این وابسته‌ها به جز حرف تعریف، در سایر موارد در نقش توصیف‌گر، هسته گروه اسمی را از سمت چپ و راست بسط می‌دهند.

1. Alte Schildkröten sind faszinierend.
2. Diese alten Schildkröten, die wirklich riesig waren, sind faszinierend.

در مثال ۱ صفت *alte* در سمت چپ هسته (*Schildkröten*) قرار گرفته است. در مثال ۲، علاوه بر صفت *alten* حرف تعریف *diese* نیز جزو وابسته‌های هسته در سمت چپ محسوب می‌شود و در سمت راست اسم هسته، وابسته دیگری اضافه شده که از نوع بند موصولی است (*die wirklich riesig waren*). نکته قابل توجه درباره گروه اسمی در زبان آلمانی این است که وابسته‌ها الزاماً در یک سو از هسته قرار نمی‌گیرند. دورشاید (2012) در همین زمینه به پژوهشی از دریر^{۱۱} (1988) اشاره می‌کند که وی در مقایسه ۳۱۶ زبان به این نتیجه رسیده است که غالب زبان‌ها گرایش به قرارگرفتن وابسته‌ها فقط در یک سوی هسته دارند. بنابراین این ویژگی زبان آلمانی که وابسته‌های گروه اسمی در هر دو سوی هسته قرار می‌گیرند، این زبان را در موقعیت منحصربه‌فردی قرار می‌دهد. در نمونه زیر نشان داده می‌شود که اسم هسته *Buch* چگونه از طریق وابسته‌هایی در سمت چپ (ازجمله از طریق صفت) و سمت راست (ازجمله از طریق بند موصولی) بسط یافته است.

3. Das schöne neue erst gerade erschienene **Buch** ‘Asterix bei den Indianern’, das Obelix schon ausgeliehen hat

۳-۱. جایگاه عناصر بسط‌دهنده گروه اسمی

همان‌گونه که پیش‌تر اشاره شد، گروه اسمی می‌تواند به مراتب گسترده و پیچیده ظاهر شود.

4. Das erste heimische **Obst** des Jahres aus biologischem Anbau, das erst vor kurzem geerntet wurde, ist für viele Familien unbezahlbar.

دلیل پیچیدگی گروه اسمی در مثال ۴، به هسته گروه اسمی، *Obst*، بازمی‌گردد که از طریق وابسته‌های متعددی گسترش یافته است. این وابسته‌ها می‌توانند جزو مقوله‌های نحوی مختلفی باشند. در نمونه بالا به غیر از *das* که حرف تعریف است، سایر وابسته‌ها در نقش توصیف‌گر ظاهر شده‌اند. *erste*، *heimische*، صفت‌های اسنادی هستند. *des Jahres* گروه اسمی است که در حالت اضافی واقع شده است (توصیف اضافی). *aus biologischem Anbau* گروه اسمی است که در نقش توصیف‌گر حرف اضافه‌ای ظاهر شده است و در پایان *das erst vor kurzem geerntet wurde* بند موصولی است که هسته آن مانند سایر وابسته‌ها در این جمله، *Obst* است. جایگاه هریک از مقوله‌های نحوی بسط‌دهنده گروه اسمی تقریباً ثابت است. حرف

تعریف و صفت‌های اسنادی در سمت چپ هسته و توصیف اضافی، توصیف حرف اضافه‌ای و بند موصولی در سمت راست هسته واقع می‌شوند. ترتیب قرار گرفتن وابسته‌های هسته را در گروه اسمی می‌توان در جدول زیر مشاهده کرد.

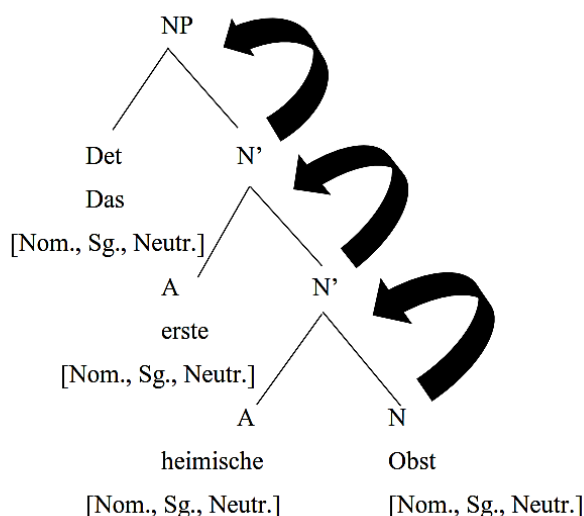
جدول ۱: ترتیب قرارگرفتن وابسته‌ها در دو سوی هسته

Table 1: The ordering of the dependents on both sides of the head

جایگاه پیش از هسته	هسته	جایگاه پس از هسته
das erste heimische	Obst	des Jahres aus biologischem Anbau, das erst vor kurzem geerntet wurde

نکته قابل توجه در جدول ۱ این است که عناصری که در سمت چپ و راست هسته گروه اسمی واقع شده‌اند، روابط واژی - نحوی متفاوتی نسبت به اسم هسته از خود نشان می‌دهند. ازجمله اینکه حرف تعریف و صفت با هسته به‌لحاظ حالت دستوری، شمار و جنس دستوری مطابقت دارند، اما این مطابقت در سمت راست هسته گروه اسمی مشاهده نمی‌شود. حرف تعریف *das* و صفت‌های *erste* و *heimische* در همان حالت، شمار و جنس دستوری واقع شده‌اند که هسته گروه اسمی *Obst*. بنابراین نتیجه می‌گیریم که جایگاه وابسته‌ها در سمت چپ و راست هسته اتفاقی نیست، بلکه بیش از همه تحت تأثیر روابط واژی - نحوی وابسته‌ها با هسته شکل گرفته است.

Das erste heimische Obst

نمودار ۱: انتقال ویژگی‌های دستوری هسته به وابسته‌های خود

Figure 1: The transformation of the grammatical features of the head to its dependents

این نتیجه‌گیری که براساس آن عناصر دارای مطابقه در سمت چپ و عناصر بدون مطابقه در سمت راست هسته واقع می‌شوند، قاعده‌ای است که در تحولات تاریخی زبان آلمانی ریشه دارد. برای نمونه می‌توان به توصیف‌های اضافی اشاره کرد که در گذشته در سمت چپ هسته قرار می‌گرفتند (*des Kaisers neue Kleider, des Menschen Wille*)، اما درست به این دلیل که با هسته مطابقه نداشته‌اند، به مرور و در کاربرد امروزی به سمت راست هسته منتقل شده‌اند (*die Kleider des Kaisers, der Wille des Menschen*). دیگر معیار مطرح برای چیدمان عناصر تشکیل‌دهنده گروه اسمی، براساس قانونی است که نخستین بار از سوی اتو بهاگل^{۱۲}، زبان‌شناس آلمانی، در نیمه نخست قرن بیستم میلادی مطرح شد. براساس این قانون^{۱۳}، عناصر بسط‌دهنده گروه اسمی که کوتاه‌تر هستند، پیش از عناصر بلندتر قرار می‌گیرند. توجه به این معیار، از بار حافظه کوتاه‌مدت می‌کاهد و از این‌رو زمینه را برای درک بهتر اطلاعات جمله هموار می‌سازد.

Das erste heimische *Obst* des Jahres aus biologischem Anbau, das erst vor kurzem geerntet wurde

Art < Adj N GenAttr < PräpAttr < AttribS

در سلسله‌مراتب بالا مشاهده می‌کنیم که عنصر بسط‌دهنده کوتاه‌تر مانند حرف تعریف، پیش از صفت واقع شده است. همچنین در سمت راست هسته ملاحظه می‌کنیم که توصیف اضافی پیش از توصیف حرف اضافه‌ای و هر دوی این عناصر به ترتیب، پیش از بند توصیفی قرار گرفته‌اند. این سلسله‌مراتب، تأییدی بر این نکته است که سازه‌ها یا عناصر بسط‌دهنده گروه اسمی که کوتاه‌ترند پیش از سازه‌ها و عناصر بسط‌دهنده بلندتر واقع می‌شوند. در ادامه مقوله‌های نحوی را که بسط‌دهنده گروه اسمی هستند بررسی می‌کنیم.

در پژوهش حاضر با تکیه بر پیکره‌ای که دورشاید (2012) و موزان (2013) ارائه کرده‌اند، به شیوه‌ای توصیفی، به تحلیل داده‌ها می‌پردازیم. براساس این پیکره، در زبان آلمانی هفت مقوله نحوی پیش از هسته و هفده مقوله نحوی پس از هسته واقع می‌شوند. نمونه‌های زیر نشان می‌دهند که کدامیک از مقوله‌های نحوی می‌توانند به صورت پیشین واقع شوند (Dürscheid, 2012, p. 69):

جدول ۲: مقوله‌های نحوی پیش از هسته

Table 2: Pre-head syntactic categories

1. der Junge	حرف تعریف
2. der kleine Junge	حرف تعریف و صفت
3. zwei Bücher	عدد
4. zehn Eimer Wasser	افزوده میزان و مقدار
5. der entlaufene Kater	حرف تعریف و مصدر گذشته
6. Bundeskanzler Schröder	بدل تحدیدی
7. Peters Freundin	گروه اسمی در حالت اضافی
8. dem Paul seine Katze	گروه اسمی در حالت مفعول غیرصریح

حرف تعریف و صفت (مثال‌های ۱،۲ و ۵) جزو مقوله‌های نحوی‌اند که پیش‌تر به جایگاه معمول آن‌ها در پیش از اسم اشاره کردیم، اما درباره سایر مقوله‌های ذکرشده در جدول ۲

اشاره به نکاتی ضروری به نظر می‌رسد. در مثال‌های ۳ و ۴ مشاهده می‌کنیم که اعداد و افزوده‌های میزان و مقدار پیش از اسم واقع می‌شوند. در مثال ۶ ملاحظه می‌کنیم که بدل تحدیدی (*Bundeskanzler*) پیش از هسته (*Schröder*) قرار گرفته است. همچنین در مثال ۷ با نوعی از گروه اسمی در حالت اضافی روبه‌رو هستیم که از آن با عنوان «حالت اضافی زاکسنی»^{۱۴} نام برده می‌شود (Eichinger/Plewnia, 2006, p. 1050). در کاربرد امروزی زبان آلمانی، این ساختار فقط به اسامی خاص بدون حرف تعریف محدود می‌شود. در مثال ۸ نیز نمونه‌ای از توصیف‌گر را ملاحظه می‌کنیم که برخلاف معمول، در حالت دستوری مفعول غیرصریح واقع شده است. توجه به این نکته نیز لازم است که این ساختار در صورتی دستوری است که گروه اسمی واقع در حالت دستوری مفعول غیرصریح به عنصری جان‌دار دلالت کند. بنابراین مثال *dem Auto sein Dach** ساختاری نادرستی است (Dürscheid, 2012, p. 69). در ادامه مقوله‌های نحوی را نشان می‌دهیم که در سمت راست گروه اسمی واقع می‌شوند (Dürscheid, 2012, p. 70; Musan, 2013, p. 66):

جدول ۳: مقوله‌های نحوی پس از هسته

Table 3: Post-head syntactic categories

1. die Schwafelei des Königs	گروه اسمی در حالت اضافی
2. Kampf dem Tod	گروه اسمی در حالت مفعول غیرصریح
3. die Sitzung diesen Mittwoch	گروه اسمی در حالت مفعول صریح
4. die Ampel dort	قید
5. mit dem Sergeanten Grischa	بدل تحدیدی
6. die Buche neben der Hecke	گروه حرف اضافه
7. der Gedanke an die Prüfung	گروه حرف اضافه وابسته به اسم
8. die Aufgabe, für Frieden zu sorgen	بند پیرو با ساخت مصدر
9. eine 3-Zimmer-Wohnung, hell und geräumig	صفت
10. Universität Bielefeld	اسم
11. einem Fahrzeug wie diesem	گروه حرف ربطی
12. das Problem, das schwierig war	بند موصولی
13. die Frage, ob du kommst	بند پرسشی غیرمستقیم
14. das Problem, dass alle sich dauernd zanken	بند توصیفی

15. diese schöne Zeit, als Wünschen noch geholfen hat	بند قیدی
16. die Angst, in der Schule würde ihr Kind nicht genügend gefördert	بند پیرو فعل دومی
17. die Frage, soll er jetzt schon im Vorfeld der Euro-Einführung in andere Währungen investieren oder weiterhin im Schilling bleiben	بند پیرو فعل اولی

در مثال‌های ۱-۳ مشاهده می‌کنیم که گروه اسمی از طریق سایر گروه‌های اسمی در حالت اضافی، حالت مفعول غیرصریح و حالت مفعول صریح بسط می‌یابد. در مثال ۴ قید، در سمت راست گروه اسمی واقع شده است. نکته قابل توجه درباره مثال ۵ این است که بدل تحدیدی هم قابلیت قرارگرفتن در سمت چپ گروه اسمی را دارد (جدول ۲، مثال ۶) و هم قابلیت واقع شدن در سمت راست گروه اسمی. مثال‌های ۶ و ۷ گروه حرف اضافه را نشان می‌دهند که در سمت راست هسته قرار گرفته‌اند، با این تفاوت که گروه حرف اضافه در مثال ۶ وابسته به هسته نیست و می‌تواند از طریق سایر حروف اضافه جایگزین شود. در مثال ۷، حرف اضافه *an*، حرف اضافه ثابت اسم *Gedanke* است و تغییر آن به سایر حروف اضافه نادرستی‌شدن عبارت را در پی خواهد داشت. در مثال ۸ بند پیرو با ساخت مصدر را ملاحظه می‌کنیم که در سمت راست هسته قرار گرفته است. مثال ۹ نشان می‌دهد که صفت نیز همانند بدل تحدیدی این قابلیت را دارد که هم در سمت راست و هم در سمت چپ هسته قرار گیرد. در مثال ۱۰ اسم در سمت راست گروه اسمی قرار گرفته است و در مثال ۱۱ گروه حرف ربط *wie* را مشاهده می‌کنیم. مثال‌های ۱۲-۱۷، انواع بندهای موصولی، پرسشی، توصیفی، قیدی، فعل‌دومی و فعل‌اولی را نشان می‌دهند که در سمت راست گروه اسمی قرار گرفته‌اند. حرف ربط به کاررفته در این مثال‌ها و همچنین جایگاه فعل صرف‌شده، تشخیص نوع بند پیرو را آسان می‌کند.

درمجموع نتیجه می‌گیریم، این فرض که عناصری که با هسته گروه اسمی مطابقت دستوری دارند، در سمت چپ و عناصری که فاقد این ارتباط هستند در سمت راست واقع می‌شوند، تأیید می‌شود. اما در عین حال این نتیجه نیز به دست آمد که در هر دو گروه عناصری مشاهده می‌شوند که دسته‌بندی ذکرشده را نقض می‌کنند. در این ارتباط می‌توان به دو مورد اشاره کرد: بدل تحدیدی و صفت. هر دو عنصر می‌توانند در دو سوی هسته گروه اسمی واقع شوند.

۲-۳. توالی صفت‌های توصیفی در گروه اسمی

همان‌طور که اشاره کردیم، عناصر بسط‌دهنده اسم در سمت چپ به همراه خود اسم، واحدی را تشکیل می‌دهند که به لحاظ حالت، شمار و جنس دستوری با یکدیگر مطابقت دارند. این ویژگی‌های دستوری (حالت، شمار و جنس) از طریق هسته به صفت(ها) و حرف تعریف منتقل می‌شود. شمار نامحدودی صفت می‌تواند پیش از اسم قرار گیرد. مثال زیر را در نظر بگیریم:

Die zehn erwähnten schönen roten amerikanischen Autos

صفت‌هایی را که در نمونه بالا برای توصیف اسم *Auto* آمده‌اند، می‌توان از جهت معنا در گروه‌های مختلفی دسته‌بندی کرد. *zehn* در دسته صفت‌های شمارش^{۱۵} قرار می‌گیرد که خود زیرمجموعه‌ای است از صفت‌های کمیت‌نما^{۱۶} (مانند: *einige, manche*). *erwähnt* به گروه دیگری از انواع صفت به نام صفت‌های موقعیتی^{۱۷} تعلق دارد. این موقعیت ممکن است به زمان (مانند: *heute, gestrig*) یا به مکان (مانند: *hier, dort*) دلالت داشته باشد. *schön* جزو صفت‌های ارزشی^{۱۸} است (مانند: *hübsch*). این گروه از صفت‌ها تمایل یا عدم تمایل به یک موضوع را نیز نشان می‌دهند (مانند: *lieb, widerwärtig*). *rot* صفت دیگری است که در دسته‌بندی معنایی صفت‌ها در گروه صفت‌های ویژگی‌نما^{۱۹} قرار می‌گیرد. در این گروه، علاوه بر صفت‌هایی که به رنگ‌ها دلالت دارند^{۲۰}، صفت‌های مرتبط با فرم (مانند: *rund, groß, schlank*) و همچنین صفت‌های مرتبط با جنس (مانند: *metallisch, hölzern*) نیز قرار می‌گیرند. *amerikanisch* در دسته دیگری از انواع صفت جای دارد که به آن‌ها صفت‌های نسبی^{۲۱} گفته می‌شود. این گروه نیز شامل صفت‌هایی است که از سویی تعلق به چیزی یا گروهی را نشان می‌دهند^{۲۲} (مانند: *kommunal, universitär*) و از سوی دیگر اشاره به زادگاه و مبدأ موضوعی دارند^{۲۳} (مانند: *europäisch, amerikanisch*). براساس آنچه تاکنون گفته شد، سلسله مراتب صفت‌ها را براساس معیارهای معنایی در زیر مشاهده می‌کنیم:

quant. Adj. < sit. Adj. < eval. Adj. < chark. Adj. < klas. Adj.

در توضیح سلسله‌مراتب بالا باید به این نکته توجه داشت که ویژگی‌های معنایی صفت‌ها با ویژگی‌های نحوی آن‌ها در ارتباطند. قاعده کلی بر این است که هرچقدر ویژگی‌های نحوی یک صفت کامل‌تر باشد، آن صفت از حرف تعریف و اسم، فاصله بیشتری خواهد گرفت. منظور از ویژگی‌های نحوی صفت، قابلیت آن در کاربرد توصیفی، اسنادی و قیدی است. بیشترین

قابلیت‌های نحوی صفت‌ها در نوع صفت‌های ارزشی مشاهده می‌شود. در مثال زیر ملاحظه می‌کنیم که صفت *schön* هر سه کاربرد را نشان می‌دهد:

Das schöne Bild (کاربرد توصیفی صفت)

Das Bild ist schön (کاربرد اسنادی صفت)

Sie singt schön (کاربرد قیدی صفت)

در جدول ۴ مشاهده می‌کنیم که صفت *schön* به دلیل ویژگی‌هایی که داراست، بیشترین فاصله را از حرف تعریف و اسم حفظ می‌کند و به همین ترتیب صفت‌های دیگر قرار می‌گیرند. سایر صفت‌ها در کاربرد ویژگی‌های نحوی محدودیت‌هایی دارند.

جدول ۴: چیدمان صفت‌ها

Table 4: The ordering of adjectives

اسم	صفت 3	صفت 2	صفت 1	صفت 2	صفت 3	حرف تعریف
Autos	amerikanischen	roten	schönen	erwähnten	zehn	Die

از آنجا که صفت *rot* فقط کاربرد توصیفی و اسنادی دارد، پس از صفت *schön* قرار گرفته است. محدودیت بیشتر در کاربرد ویژگی‌های نحوی را دو صفت *zehn* و *amerikanisch* نشان می‌دهند که هر دو صرفاً کاربرد توصیفی دارند. بنابراین این دو صفت در جایگاهی نزدیک به حرف تعریف و اسم واقع شده‌اند. بنابراین، نتیجه می‌گیریم که هرچه کاربرد صفت محدودتر باشد، صفت به اسم و حرف تعریف وابسته به آن نزدیک‌تر است و هرچه کاربرد صفت بیشتر باشد فاصله آن نیز با اسم و حرف تعریف بیشتر خواهد بود.

۳-۳. نشانه‌گذاری حالت دستوری در گروه اسمی

پیش‌تر به این نکته اشاره شد که میان عناصر تشکیل‌دهنده گروه اسمی در سمت چپ هسته مطابقه وجود دارد. به عبارت دیگر، هسته گروه اسمی ویژگی‌های دستوری خود، یعنی حالت

دستوری، شمار و جنس را به دیگر اجزای تشکیل‌دهنده گروه اسمی، یعنی حرف تعریف و صفت، منتقل می‌کند. بنابراین، همه اجزا در این سه مقوله صرفی با یکدیگر مطابقت دارند. درواقع، این گروه اسمی است که حامل اطلاعات دستوری از جمله اطلاعات حالت دستوری است و نه اجزای تشکیل‌دهنده آن. حتی اگر نشانه‌گذاری حالت دستوری روی یکی از عناصر تشکیل‌دهنده گروه اسمی نمایان شود، برای مثال روی حرف تعریفی مانند *dieses* در *dieses teure knusprige Brot* نشانه‌گذاری حالت دستوری شامل تمام گروه اسمی می‌شود. به این ویژگی در زبان آلمانی، صرف عبارت یا صرف گروهی از واژه‌ها^{۲۴} گفته می‌شود. نشانه‌گذاری حالت دستوری در گروه اسمی نوعی از اقتصاد زبانی^{۲۵} را دربر دارد، که براساس آن، پسوند نشان‌دهنده حالت دستوری درواقع فقط یکبار در گروه اسمی ظاهر می‌شود. نغزگوی کهن و همکار (۱۳۹۴، ص. ۶۸) اصل اقتصاد زبانی را این‌گونه توصیف می‌کند:

براساس [...] اصل [اقتصاد زبانی]، از میان فرضیه‌های رقیب، باید آن فرضیه‌ای موردقبول واقع شود که ساده‌تر، صریح‌تر و با فرض‌های کم‌تر است. معیار اقتصاد در «بازسازی زبانی» ناظر بر صحیح بودن آن صورتی از صورت‌های بازسازی شده است که کم‌ترین تغییرات مستقل در آن روی داده باشد.

این شرایط گرایشی را در گروه اسمی نشان می‌دهد که نخستین‌بار ولادیمیر ادمونی^{۲۶} (1982) از آن با عنوان اصل «تک‌تصریفی»^{۲۷} یاد کرد. این اصل اقتصاد زبانی به‌ویژه در صرف صفت نمایان می‌شود:

5. *Dieses teure knusprige Brot*
6. *Unser teures knuspriges Brot*
7. *Teures knuspriges Brot*

پسوند نشان‌دهنده حالت دستوری یا بر روی حرف تعریف یا بر روی صفت نمایان می‌شود. چنانچه مانند مثال ۷ حرف تعریفی وجود نداشته باشد، یا مانند مثال ۶ حرف تعریف، پسوند نشان‌دهنده حالت دستوری را به همراه نداشته باشد، این وظیفه برعهده صفت قرار می‌گیرد (مثال‌های ۶ و ۷). براساس اصل تک‌تصریفی، صرف قوی یا بی‌قاعده^{۲۸} فقط یک مرتبه در گروه اسمی نمایان می‌شود: یا بر روی حرف تعریف (مثال ۵) یا بر روی صفت (مثال‌های ۶ و ۷) و نه بر روی هر دو عنصر گروه اسمی (Eichinger/Plewnia, 2006, p. 1050). فقط در یک موقعیت دستوری مشخص است که صرف قوی یا بی‌قاعده نه بر روی حرف تعریف و نه

بر روی صفت، بلکه بر روی اسم نمایان می‌شود: (مفرد مذکر/خنثی در حالت اضافی)

8. Im Mai vergangenen Jahres

اینکه اصولاً امکان تبعیت از اصل تک‌تصریفی وجود دارد، به این نکته بازمی‌گردد که صفت تنها نوع واژه در زبان آلمانی است که از دو الگوی تصریفی برخوردار است: الگوی صرف قوی (بی‌قاعده) و الگوی صرف ضعیف (باقاعده)^{۲۹} (Müller, 2003, p. 23). الگوی صرف قوی زمانی مورد استفاده قرار می‌گیرد که یا حرف تعریف وجود ندارد یا حرف تعریف نامعین به کار رفته است. در مقابل الگوی صرف ضعیف زمانی استفاده می‌شود که با حرف تعریف معین روبه‌رو باشیم (Müller, 2002, p. 2). جدول ۵ الگوی صرف قوی و صرف ضعیف را در زبان آلمانی نشان می‌دهد:

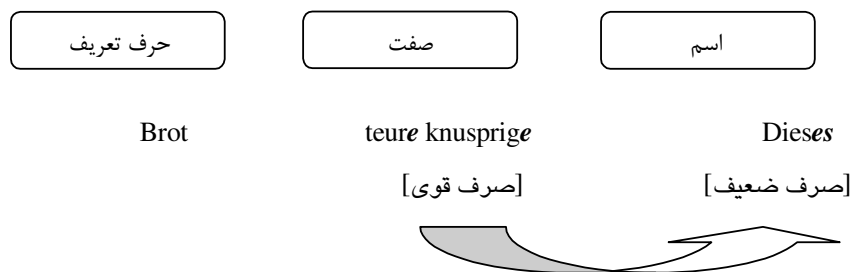
جدول ۵: صرف قوی و ضعیف صفت در زبان آلمانی

Table 5: Strong and weak declensions in German

	صرف قوی				صرف ضعیف			
	مفرد			جمع	مفرد			جمع
	مذکر	مؤنث	خنثی		مذکر	مؤنث	خنثی	
حالت فاعلی	neuer	neue	neues	neue	neue	neue	neue	neuen
حالت مفعول صریح	neuen	neue	neues	neue	neuen	neue	neue	neuen
حالت مفعول غیر صریح	neuem	neuer	neuem	neuen	neuen	neuen	neuen	neuen
حالت اضافی	neuen	neuer	neuen	neuer	neuen	neuen	neuen	neuen

همان‌گونه که در تصویر ۱ ملاحظه می‌کنیم، چنانچه گروه اسمی از عناصری تشکیل شده باشد که میان آن‌ها مطابقت دستوری وجود داشته باشد، میان سه جایگاه اصلی تمایز قائل

می‌شویم: جایگاه حرف تعریف، جایگاه صفت و جایگاه اسم. چنانچه با حرف تعریفی که پایانه صرفی دارد روبه‌رو باشیم، مسئولیت صرف ضعیف، از حرف تعریف سلب و به صفت منتقل می‌شود.

تصویر ۱
Figure 1

همچنین اسم نیز می‌تواند منشأ صرف ضعیف صفت باشد. این حالت در صورتی ممکن است که اسم پسوند *(e)s*- بگیرد و جایگاه حرف تعریف نیز اشغال نشده باشد (تصویر ۲).

تصویر ۲
Figure 2

بنابراین نتیجه می‌گیریم که هر گروه اسمی حاوی عنصری است که می‌توان از آن به‌عنوان عامل اصلی حالت دستوری^{۳۰} نام برد. سایر عناصر به‌کاررفته در گروه اسمی، به‌عنوان عامل فرعی^{۳۱} شناخته می‌شوند. عامل اصلی حالت دستوری در گروه اسمی واژه‌ای است که بیشترین فاصله را از سمت چپ با هسته دارد. این عامل می‌تواند حرف تعریف یا صفت باشد، البته چنانچه این دو صرف شده باشند. در غیر این صورت واژه بعدی عهده‌دار تعیین حالت دستوری در گروه اسمی است. در هر یک از گروه‌های اسمی (۷-۵)، یک عامل اصلی برای تعیین حالت دستوری وجود دارد. در مثال ۵، *dieses* عامل اصلی است و صفت‌های *teure knusprige* (که یک واحد را تشکیل می‌دهند) و اسم *Brot* عامل فرعی محسوب می‌شوند. در مثال ۶، در سمت چپ گروه اسمی، حرف تعریفی بدون پایانه صرفی واقع شده است (*unser*). همان‌گونه که پیش‌تر اشاره شد، واژه‌ای با این شرایط نمی‌تواند عامل اصلی حالت دستوری قلمداد شود. در این مثال *teures knuspriges* عامل اصلی است، زیرا که بعد از حرف تعریف *unser* جایگاه بعدی را در سمت راست اشغال کرده است. در مثال ۷ نیز مجدداً واحد *teures knuspriges* عامل اصلی در تعیین حالت دستوری گروه اسمی است. قاعداً حرف تعریف یا پسوند نشان‌دهنده صرف قوی را به همراه دارد، مانند *dieses* در مثال ۵، یا هیچ پایانه صرفی به همراه ندارد، مانند *unser* در مثال ۶. از سوی دیگر، همان‌گونه که پیش‌تر نیز اشاره شد، صفت از دو الگوی تصریف پیروی می‌کند. چنانچه صفت قوی صرف شود، خود عامل اصلی در تعیین حالت دستوری در گروه اسمی است و اگر ضعیف صرف شود، عامل فرعی به حساب می‌آید. این نکته را نیز باید در نظر بگیریم که جایگاه صفت درون گروه اسمی می‌تواند به دفعات از سوی این نوع از واژه اشغال شود. در این صورت، تمامی عناصر به‌کاررفته در این جایگاه (تمامی صفت‌ها) از الگوی تصریف واحدی پیروی می‌کنند: یا از الگوی صرف ضعیف مانند *teure knusprige* در مثال ۵ یا از الگوی صرف قوی مانند *teures knuspriges* در مثال‌های (۷-۶).

این نتیجه‌گیری می‌تواند کمکی باشد برای درک بهتر برخی از گونه‌های مختلف صرف در گروه اسمی که در زبان آلمانی معاصر به دفعات مشاهده می‌شود و بعضاً در تناقض با یکدیگر قرار دارند:

9. (nach) altem christlichem Brauch
10. (nach) altem christlichen Brauch
11. (Im Mai) dieses Jahres
12. (Im Mai) diesen Jahres

در مثال ۹ صفت‌های *altem* و *christlichem* طبق قاعده‌ای که پیش‌تر اشاره شد، به‌صورت موازی صرف شده‌اند. در مثال ۱۰ اما این قاعده رعایت نشده است و در پی آن صفت اول *altem* صرف قوی دارد و صفت دوم *christlichen* صرف ضعیف را نشان می‌دهد. همین تفاوت را در مثال‌های ۱۱-۱۲ مشاهده می‌کنیم. در مثال ۱۱، حرف تعریف *dieses* پایانه صرف قوی دارد و در مقابل، در مثال ۱۲، حرف تعریف *diesen* با پایانه صرف ضعیف آمده است. پرسشی که در این بخش مطرح است، این است که از منظر نحو این تغییرات را چگونه می‌توان توجیه کرد؟ یا این‌که کدامیک از این ساختارها را می‌توان دستوری و کدامیک را نادستوری در نظر بگیریم؟ تنها پاسخی که برای مشاهده این تفاوت‌ها در صرف صفت در مثال‌های ۹-۱۰ و در صرف حرف تعریف در مثال‌های ۱۱-۱۲ وجود دارد، در نظر گرفتن این نکته است که عناصر تشکیل‌دهنده گروه اسمی در مثال‌های ذکرشده، هر کدام جایگاه‌های نحوی متفاوتی را اشغال کرده‌اند.

حرف تعریف	صفت	اسم
Brauch	<i>altem christlichem</i>	Ø (nach)
تصویر ۳		

Figure 3

در مثال ۹ هر دو صفت *altem* و *christlichem* در جایگاه صفت در گروه اسمی قرار گرفته‌اند و به صورت موازی و عادی صرف شده‌اند. برخلاف این، تصویر ۴ نشان می‌دهد که در مثال ۱۰، فقط واژه *christlichen* در جایگاه صفت قرار گرفته است و این درحالی است که واژه *altem* به جایگاه حرف تعریف منتقل شده است. بنابراین، در مثال ۱۰، صفت *altem* از این‌رو پایانه صرف قوی را نشان می‌دهد که در جایگاه نحوی حرف تعریف واقع شده است. صرف ضعیف صفت *christlichen* در این مثال، تنها می‌تواند به این دلیل رخ داده باشد که پایانه‌ای با صرف قوی (در این مثال: *altem*) پیش از آن قرار گرفته است. همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، براساس اصل تک‌تصریفی، صرف قوی فقط یک مرتبه در گروه اسمی نمایان می‌شود.

حرف تعریف	صفت	اسم
Brauch	christlichen	altem (nach)
[صرف قوی]	[صرف ضعیف]	

تصویر ۴

Figure 4

در مثال ۱۱ نیز اتفاق مشابهی رخ داده است. حرف تعریف *dieses* در این مثال در جایگاه حرف تعریف واقع شده است و به تبع آن پایانه صرف قوی را نشان می‌دهد.

حرف تعریف	صفت	اسم
Jahres	Ø	dieses (Im Mai)

تصویر ۵

Figure 5

و این درحالی است که حرف تعریف *diesen* در مثال ۱۲، به جایگاه صفت منتقل شده است و از همین رو نیز مانند صفت، صرف شده است. اما دلیل اینکه این حرف تعریف در جایگاه صفت از الگوی صرف ضعیف پیروی کرده است، اسم *Jahres* است که پایانه صرف قوی را به خود گرفته است.

تصویر ۶
Figure 6

بنابراین در پاسخ به این پرسش که کدامیک از ساختارهای ذکرشده در ۹-۱۲ دستوری هستند، باید جایگاه نحوی اعضای تشکیل‌دهنده گروه اسمی را در نظر بگیریم و تمامی این نمونه‌ها را دستوری قلمداد کنیم.

۴. تحلیل داده‌ها

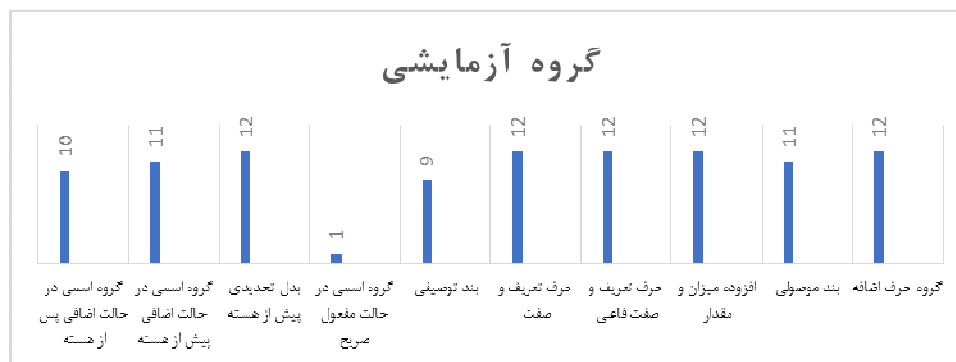
با هدف کاربری کردن این پژوهش، بخش اصلی مقاله حاضر را که معطوف به ترتیب ارکان گروه اسمی در زبان آلمانی است، موردبررسی داده‌محور قرار دادیم. به همین منظور، از ۲۴ دانشجوی مقطع کارشناسی در رشته زبان و ادبیات آلمانی دانشگاه شهید بهشتی دعوت شد تا در آزمون شرکت کنند. دانشجویان در هنگام شرکت در این آزمون در پایان ترم سوم تحصیل خود بوده‌اند و درس تحلیل دستوری (صرف) را که در آن گروه اسمی و ویژگی‌های آن به‌طور مختصر معرفی می‌شود، پشت سر گذاشته‌اند. دانشجویان به دو گروه دوازده نفره تقسیم شدند. گروه اول یا گروه آزمایشی شامل پنج دانشجوی دختر و هفت دانشجوی پسر در رده سنی ۱۹ تا ۴۰ سال است. گروه دوم یا گروه گواه، شامل ده دانشجوی دختر و دو دانشجوی پسر در رده سنی ۱۹ تا ۲۷ سال است. گروه آزمایشی پیش از شرکت در آزمون به مدت ۹۰ دقیقه از طریق آموزش مجازی با موضوع انواع بسط‌دهنده‌های گروه اسمی در سمت چپ و راست هسته آشنا شدند و تمرین‌هایی نیز در همین ارتباط انجام دادند. پس از پایان آموزش گروه آزمایشی، هر دو گروه در آزمون شرکت کردند. آزمون ده جمله را شامل می‌شود که پنج جمله مربوط به بسط‌دهنده‌های گروه اسمی در سمت چپ هسته و پنج جمله شامل بسط‌دهنده گروه

اسمی در سمت راست هسته است.

جدول ۶: جمله‌های موردپرسش در آزمون از هر دو گروه
Table 6: Questioned sentences in the test in both groups

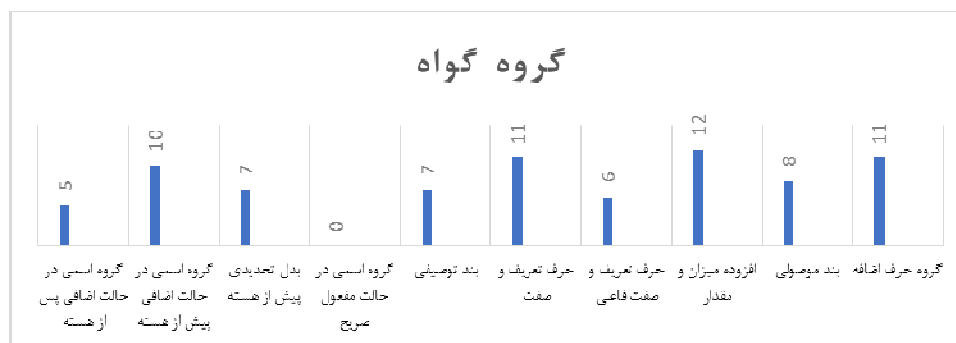
۱. فروش این خانه ممکن نیست.
۲. کتاب علی گم شده است.
۳. رئیس جمهور، اشتاین مایر، در تلویزیون سخنرانی دارد.
۴. جلسه روز شنبه، کنسل شد.
۵. این واقعیت که او دیگر در میان ما نیست، بسیار غم‌انگیز است.
۶. دانشجوی پرتلاش همیشه موفق است.
۷. بچه جیغ جیغو بی‌حوصله شده است.
۸. دو بسته آب معدنی احتیاج دارم.
۹. کتابی که به تو هدیه دادم، خیلی خواندنی است.
۱۰. کتاب کنار پنجره متعلق به من است.

جمله‌ها به صورت تصادفی مرتب شده‌اند و شرکت‌کنندگان در هر دو گروه از نوع ساختار موردپرسش بی‌اطلاع بوده‌اند. از دانشجویان در هر دو گروه خواسته شد تا جمله‌ها را از زبان فارسی به زبان آلمانی ترجمه کنند. همان‌طور که پیش‌تر نشان دادیم، در زبان آلمانی حدود هشت مقوله پیش از هسته واقع می‌شوند و حدود ۱۷ مقوله پس از آن. لازم به توضیح است که در انتخاب مقوله‌های نحوی پیش و پس از هسته در آزمون به این موضوع توجه شد که این ساختارها در زبان فارسی نیز متداول باشند تا جمله‌ها علاوه بر دستوری بودن، کاربردی نیز باشند.

نمودار ۲: تعداد جمله‌های صحیح در ترجمه به زبان آلمانی از سوی گروه آزمایشی

Figure 2: The number of correct sentences translated to German by the experimental group

نمودار ۳: تعداد جمله‌های صحیح در ترجمه به زبان آلمانی از سوی گروه گواه

Figure 3: The number of correct sentences translated to German by the experimental group

با بررسی نتایج به‌دست‌آمده در این آزمون مشاهده می‌کنیم که در ترجمه تمامی جمله‌هایی که از سوی شرکت‌کنندگان در گروه آزمایشی صورت پذیرفته، تعداد ساختارهای دستوری بیشتر است. در گروه اسمی در حالت اضافی پس از هسته، تعداد جمله‌های صحیح در گروه آزمایشی دو برابر گروه گواه است. در گروه اسمی در حالت اضافی پیش از هسته، این اختلاف

به یک مورد می‌رسد. علت پاسخ صحیح از سوی گروه گواه می‌تواند در دانش زبان انگلیسی دانشجویان ریشه داشته باشد. ساختارهایی مانند *Alis Buch* در هر دو زبان آلمانی و انگلیسی یکسان بیان می‌شود (*Ali's book*). در ساختار بدل تحدیدی پیش از هسته نیز مشاهده می‌کنیم که تعداد پاسخ‌های صحیح در گروه آزمایشی در حدود دو برابر پاسخ‌ها در گروه گواه است. گروه اسمی در حالت مفعول صریح در هر دو گروه نتایج قابل‌توجهی به‌دست نیاورده است. علت این امر می‌تواند در عدم شناخت کافی شرکت‌کنندگان در آزمون با این ساختار باشد. هرچند که در کلاس آموزشی برای گروه آزمایشی به این ساختار اشاره شد، اما به‌نظر می‌رسد این ساختار موردتوجه کافی قرار نگرفته است. در ساختارهای بند توصیفی و حرف تعریف و صفت، به ترتیب دو و یک مورد صحیح بیشتر در گروه آزمایشی مشاهده شد. در ساختار حرف تعریف و صفت فاعلی اختلاف دو برابری میان پاسخ‌های صحیح در گروه آزمایشی و گروه گواه قابل‌توجه است. جالب آنکه در ساختار افزوده میزان و مقدار پاسخ‌های هر دو گروه به یک اندازه صحیح است. در دو مورد پایانی، یعنی بند موصولی و گروه حرف اضافه نیز شرکت‌کنندگان در گروه آزمایشی به ترتیب با چهار و یک مورد پاسخ صحیح بیشتر در مقایسه با گروه گواه، نتایج بهتری به‌دست آورده‌اند.

۵. نتیجه

در بخش نخست این مقاله ساختار گروه اسمی و ترتیب ارکان تشکیل‌دهنده آن را در هر دو سوی هسته نشان دادیم. مشاهده کردیم که براساس قانون بهاگل سازه‌ها و عناصر کوتاه‌تر در هر دو سوی هسته، پیش از سازه‌ها و عناصر بلندتر قرار می‌گیرند. همچنین این فرضیه تأیید شد که عناصری که با هسته مطابقت دستوری دارند، در سمت چپ هسته و عناصر فاقد مطابقت دستوری در سمت راست هسته گروه اسمی قرار می‌گیرند. در این میان مواردی را نشان دادیم که در تضاد با سلسله‌مراتب و الگوهایی مطرح شده در گذشته است: ازجمله موارد قابل‌توجه در این بخش، امکان قرار گرفتن بدل تحدیدی و همچنین صفت در هر دو سوی اسم هسته است. مشاهده کردیم که صفت با اینکه با هسته مطابقت دستوری دارد، در سمت راست آن نیز واقع می‌شود. در بخش مربوط به ترتیب انواع صفت در سمت چپ هسته نشان دادیم که هرچه

کاربرد صفت محدودتر باشد، صفت به اسم و حرف تعریف وابسته به آن نزدیک‌تر می‌شود و هرچه کاربرد صفت جامع‌تر باشد (شامل کاربرد توصیفی، اسنادی و قیدی) فاصله آن نیز با اسم و حرف تعریف بیشتر خواهد بود. در بخش پایانی مقاله، علاوه بر طرح موضوع تک‌تصریفی که در اصل اقتصاد زبانی ریشه دارد، نشان دادیم که گروه اسمی به‌طور گروهی صرف می‌شود، اما تنها یک عنصر است که وظیفه نشانه‌گذاری حالت دستوری را برعهده دارد. همچنین در این بخش به مواردی که در موضوع صرف صفت مغایرت‌هایی را نشان می‌داد، پاسخ داده شد. مشخص شد که دلیل صرف متفاوتی که در برخی از گروه‌های اسمی مشاهده می‌شود، جایگاه متفاوت نحوی عناصر تشکیل‌دهنده آن است. در بخش پایانی مقاله نیز از طریق آزمونی که با شرکت‌کنندگان در دو گروه آزمایشی و گواه صورت گرفت، این فرض تأیید شد که آگاهی زبان‌آموزان از ساختارهای پیچیده گروه اسمی در زبان آلمانی و توضیح درباره عناصر بسط‌دهنده پیش و پس از هسته، به ساخت جمله‌های دستوری خواهد انجامید.

۶. پی‌نوشت‌ها

1. Nominalphrase
2. Dürscheid
3. Musan
4. Sahel
5. Eichinger/Plewnia
6. Eisenberg
7. Ramers
8. Torst
9. Marschall
10. Müller
11. Dryer
12. Otto Behaghel
13. Gesetz der wachsenden Glieder
14. sächsischer Genitiv
15. Zahladjektive
16. quantifizierende Adjektive
17. situierende Adjektive
18. evaluierende bzw. bewertende Adjektive
19. charakterisierende Adjektive
20. Farbadjektive

21. klassifizierende Adjektive
22. Zugehörigkeitsadjektive
23. Herkunftsadjektive
24. Wortgruppenflexion
25. Sprachökonomie
26. Wladimir Admoni
27. Monoflexion
28. starke Flexion/unregelmäßige Flexion
29. schwache Flexion/regelmäßige Flexion
30. Hauptmerkmalträger
31. Nebenmerkmalträger

۷. منابع

- بهرامی، ک. (۱۳۹۶). بررسی سلسله مراتب دسترسی نقش‌های نحوی در زبان‌های آلمانی و فارسی. *جستارهای زبانی*، ۸ (۳)، ۴۲-۲۳.
- نفزگوی کهن، م. و داوری، ش. (۱۳۹۴). فرهنگ توصیفی زبان‌شناسی تاریخی. تهران: علمی.

References

- Admoni, W. (1982). *Der deutsche Sprachbau*. 4., überarb. u. erw. Aufl. München.
- Bahrami, K. (2017). The analysis of noun phrase accessibility hierarchy in German and Farsi. *Language Related Research* 8 (3), 23-42. [In Persian].
- Dryer, M. S. (1988). Object-verb order and adjective-noun order: Dispelling a myth. *Lingua* 74, 185-217.
- Dürscheid, Ch. (2002). Polemik satt und Wahlkampf pur – Das postnominale Adjektiv im Deutschen. *Zeitschrift für Sprachwissenschaft* 21(1), 57-81.
- Dürscheid, Ch. (2012). *Syntax. Grundlagen und Theorien*. Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht.
- Eichinger, L. M. & Plewnia, A. (2006). Flexion in der Nominalphrase. In: Ägel, Vilmos [u.a.] (Hrsg.): *Dependenz und Valenz. Ein internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung*. Berlin/New York: de Gruyter, 1049-1065.
- Eisenberg, P. (2006). *Grundriss der deutschen Grammatik. Der Satz*. Stuttgart:

Metzler.

- Marschall, G. R. (1992). Überlegungen zum nachgestellten Adjektiv im Deutschen. In: Valentin, Paul (Hrsg.). *Rechts von N. Untersuchungen zur Nominalgruppe im Deutschen*. Tübingen: Narr, 71-82.
- Müller, G. (2002). Syntaktisch determinierter Kasuswegfall in der deutschen NP. *Linguistische Berichte* 189, 89-114.
- Müller, G. (2003). Zwei Theorien der pronominalen Flexion im Deutschen (Versionen Standard und Mannheim). *Deutsche Sprache* 30, 328-363.
- Musan, R. (2013). *Satzgliedanalyse*. Heidelberg: Winter.
- Naghzyguy-Kohan, M., & Davari, S. (2015). *Descriptive encyclopedia of historical linguistics*. Tehran: Elmi. [In Persian]
- Ramers, K. H. (2006). Toplogische Felder: Nominalphrase und Satz in Deutschen. *Zeitschrift für Sprachwissenschaft* 25, 95-127.
- Sahel, S. (2018). *Kasus*. Heidelberg: Winter.
- Torst, I. (2007). Die nicht-flektierten Adjektive. *Zeitschrift für Germanistische Sprachwissenschaft* 34(3), 374-393.